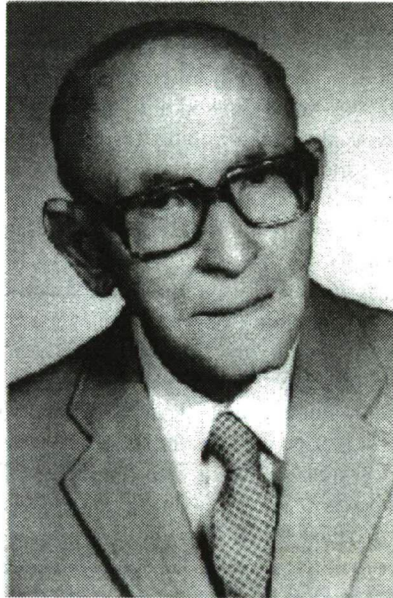

Egykori és mai tanáraink

LECTORI SALUTEM

Palásti László*nyugalmazott főiskolai docens*

Belvedere Meridionale: Tanár Úr, menjünk az időben vissza a kezdetekhez, a gyermekkorhoz! Milyen emlékeket őriz azokból az időkből?

Palásti László: – 1909. június 29-én születtem Abonyban, a Kölcsey utca 13-ban. A családom felvidéki származású, onnan költözött Abonyba. (Ezért sokszor palóc Lacinak is neveztek az iskolában.) Első és második osztályban katolikus elemiben tanultam, a harmadikat és a negyediket az elitnek számító zsidó iskolában végeztem el. Itt ismertetett meg a tanítónóm, Wiener Ida Mikszáthtal. Megkedveltem az író, azóta is szívesen olvasok műveiből - földifélelemnek érzem.

B.M.: – Elemi után?

P.L.: – Cegléden tanultam, mint bejáró tanuló a Kossuth Lajos Reálgimnáziumban. Kigyalogoltam magam a gimnáziumi 8 év alatt, mert Abozban három és fél kilométerre volt a vasútállomás a lakásunktól.

B.M.: – Ha visszagondol a középiskolás évekre, mire emlékezik szívesen?

P.L.: – Azok az évek meghatározó szerepet töltek be az életemben. Nagyszerű tanáraink voltak, mint pl. dr. Simon László a francia tanárom, aki az utolsó tanítási órán lelkünkre kötötte:

„Fiúk, őrizzétek meg mindig az idealizmusotokat!”

Az idealizmus szót úgy értette: szeresetek mindent az életben, ami szép és nemes, és kövessétek azt. Az osztályunknak ebben a szellemben jelmondata is született:

„HONESTE VIVERE. NEMINEM LAEDERE. SUUM CUIQUE TRIBUERE!” (Becsületesen élni, senkit meg nem bántani, mindenkinek megadni a magáét!)

Történelem tanárommal, Sárkány Józseffel, ki rajongásig szerette Kossuthot, élete végéig leveleztem. Tőle tanultam szeretni a történelmet. Sokat köszönhetek dr. Szarka Gyulának is, aki latin nyelvre tanított. Amellett, hogy bejáró voltam, instruáltam is - nehéz volt édesapa nélkül! (Édesapám tüdőlovást kapott az első világháborúban.) 1928-ban leérettségiztem, jó eredménnyel.

B.M.: – Tanár Úr, eddig csak jót és szépet mondott az iskoláról. Soha nem érezte, hogy most valami nem tetszik?

P.L.: – A kötelező olvasmányokat fiatal fejjel tehernek éreztem. Parancsszóra kellett olvasni, az pedig nem volt zavartalan. Az iskolai dolgokkal azonban barátságot kellett kötnöm, mivel észrevettem, hogy latin tanárom állandóan velem íratja a táblára a korrektumot. Néha úgy éreztem leszakad a karom. Belejöttem...

B.M.: – Mikszáthon dívül kik voltak a kedvenc írói?

P.L.: – A hazaiak közül: Jókai Mór, Molnár Ferenc, Herczeg Ferenc, Karinthy Frigyes. Kedvenc költőm Ady Endre lett.

B.M.: – A gimnázium elvégzése után hol folytatta tanulmányait?

P.L.: – A debreceni egyetemen francia-latin szakon.

B.M.: – Az új város, új iskola milyen élményeket tartogatott Tanár Úr számára?

P.L.: – Az egyetemi évek! Latinból Láng Nándort, franciából pedig Hankiss Jánost hallgattam. Nekik köszönhetem, hogy kétszer kiutazhattam Franciaországba. 1929. nyarán Nancy-ban hallgattam előadásokat a Nyári Egyetemen. *Az egyetemi évek alatt „magacsinálta ember” voltam*, másodéves koromtól magamat tartottam el: latinból korrepetáltam, majd bekerültem a Teréziánumba kikérdezőnek. Nyaranként az egyetem Questori Hivatalában dolgoztam. A Szent László kör ifjúsági elnöke voltam egyetemista korom második évétől. A kör főleg karitatív tevékenységekkel foglalkozott: könyvkölcsönzés, bálak rendezése, stb. 1933-ban végeztem. Utolsó évben gyakorló tanárjelöltként a debreceni Piarista Gimnáziumba osztottak be. Kellemes idők voltak, a szerzetes iskolák jók. Itt sem maradtam munka nélkül: az igazgató megkért, hogy dolgozzam az irodában. A zárótanítás után is maradtam, titkárféle voltam, de csak pár hónapig, mert behívtak újoncnak. 1934-ben szereltem le. Ekkor ajánlatot kaptam a gimnázium igazgatójától, hogy legyenek náluk világi óraadó. Franciát, latint tanítottam.

B.M.: – Belátom, hogy egy „magacsinálta ember”-nek dolgoznia kell, hogy úgy haladjon az élete, ahogy ő szeretné, de nem forgácsolta szét, volt ideje a saját, maga kedvére végzett kutatásra?

P.L.: – Ez a titkárkodásféle minden időmet elvitte, így tanévekben nem volt lehetőségem a szükséges mértékben levéltárba járni. Szerettem a nyelvészettel foglalkozni, de csak éjszaka volt rá időm.

B.M.: – „Kalandos” út vezetett Szegedig?

P.L.: – Meglehetősen. 1936-ban Sümegre kerültem. A végzetem elől ott sem futhattam el: irodai segéderő lettem megint a tanítás mellett. Érdekes dolgot fedeztem fel a Sümegi Kisfaludy Múzeumban: megleltem Bem generális franciául írott levelét. A Gazette de Hongrie-ban jelentettem meg róla.

B.M.: – A Gazette de Hongrie magyarországi megjelenésű lap volt?

P.L.: – Igen, igen. Budapesten jelent meg, s én munkatársa voltam megszűnéséig. Érdemes odafigyelni, keresni! Mindig mondom a hallgatóimnak, hogy ahova elkerülnek tanítani, írják meg a település történetét. Ha pedig már megírták, kutassanak. Biztosan van mit a világrahozni!

B.M.: – Meddig dolgozott Sümegen, Tanár Úr?

P.L.: – 1941-ig. Utána a Szabadkai Gimnáziumban tanítottam. Szabadka... ott ismerkedtem meg az orosz nyelvvel. Egy év múlva Szegedre helyeztek át, a Baross Gábor Gyakorló Gimnáziumba, melynek neve 1950-ben Állami Móra Ferenc Általános Gimnázium lett. Sokáig irodai segédező voltam itt is, amíg igazgató-helyettesé nem neveztek ki.

B.M.: – A háború?

P.L.: – Be kellett vonulni. Az alakulatban a Muraközben harcoltam, én századparancsnok voltam. Csáktornya alatt sebesültem meg, tüdőlővést kaptam. Az utolsó kenetet is fel akarták adni, de mondtam, hogy még várjunk egy kicsit vele.

B.M.: – A háborúból hazatérve, felépülve újra a Baross illetve Móra Gimnáziumban tanított. Az iskola azonban 1951-ben megszűnt...

P.L.: – Igen, akkor a szegedi Randnóti Miklós Általános Gimnáziumba helyeztek át, és itt is igazgató-helyettes voltam. 1953-ban jöttem át a főiskolára. 1853-tól 1959-ig két ciklusban is betöltöttem az igazgatóhelyettesi tiszteletet. 1959-től a 70-es évekig lektorátusvezetőként dolgoztam. Eleinte orosz, néha franciát tanítottam. Majd a Történettudományi Tanszéken latin órákat adtam.

B.M.: – Oroszul mikor tanult meg, Tanár Úr?

P.L.: – Itt Szegeden vettem órákat egy orosz nőtől. Aztán indult tanárok részére tanfolyam a főiskolán, beíratkoztam. Az igazgatóhelyettesi évek alatt a Lenin Intézetben levelező hallgató voltam, és középiskolai tanári képesítést szereztem orosz nyelvből.

B.M.: – A Tanár Úr eligazodik több nemzet kultúrájában, több nyelvet ismer és beszél, de nyelvészeti kutatásait mindig összeköti Szegeddel, Magyarországgal.

P.L.: – Szeretem Szegedet...

B.M.: – Művei közül néhányat kezembe vettem. Az egyik munkából kiemeltem egy mondatot: „A hazai közvéleménnyel is ismertetni kell a külföldi magyar vonatkozású megnyilatkozásokat. A munka folytatása, kiszélesítése, a hiánypótlás fontos.”

B.M.: – Miben látja ennek jelentőségét?

P.L.: – Tudnunk kell róla, milyen kép él a külföldiekben rólunk, hogy meg tudjuk mutatni igazi értékeinket. Igazán tudjanak rólunk. Több testvérvárosi kapcsolat is jó lenne. Néhai Paul Schutczal való kapcsolatban révén segítettem kiadványcserét létesíteni a Szegedi Móra Ferenc Múzeum és a Nancyban székelő Societé d'Archéologie Lorraine és a Musée Historique Lorrain közös kiadású szemléje a Le Pays Lorrain között. Sok ilyen lenne jó!

B.M.: – Úgy gondolja, hogy torz kép él a magyarokról?

P.L.: – A franciák között olyannal is találkoztam, aki azt sem tudja, hol van Magyarország.

B.M.: – Honnan e különös vonzalom a francia kultúra és nyelv iránt?

P.L.: – A szép és a nemes mindig vonzott, és a francia mentalitás ilyen. Gimnazista korom óta pedig érdeklődéssel figyeltem, figyelem a francia-magyar kapcsolatok alakulását.

B.M.: – Munkáját - úgy tudom - a franciák megtisztelésnek vették, s ezt nagyon impozáns módon juttaták kifejezésre!?

P.L.: – 1987-ben a francia nagykövetség kulturális tanácsosa értesített, hogy a francia Kulturális és Kommunikációs Miniszter *L'Ordre Des Arts et Letters* lovagjává lett, 1987. november 25-én kaptam meg az ezt tudató levelet. 1988-ban volt az avatás Budapesten, a francia nagykövetségen. A múlt évben, 1993-ban, újabb megtiszteltetés: a Nancyban székelő

Académie de Stanislas levelező tagjává választott meg Bánátban letelepített lotharingiai francia telepeseikkel kapcsolatos eddigi munkásságomért.

B.M.: – Jelenleg is folytat kutatásokat?

P.L.: – Most készül egy dolgozatom a bánáti francia nyelv sorsáról. Tudja, a török kiűzése után a Bánátot nagyrészt németekkel és franciákkal telepítették be. Kialakult három zömében francia falu is. Az itt letelepedtek elnémetesedtek, elmagyarosodtak. Ezt a folyamatot próbáltam követni.

B.M.: – Már korábban is foglalkozott a bánáti francia nyelvvel Tanár úr?

P.L.: – Igen, legutóbb egy amerikai francia keresett meg egy nagyon érdekes problémával. Három évembe került megoldani.

B.M.: – Jövőre nézve milyen kutatási téma-tervei vannak?

P.L.: – Településenként, levéltáranként szeretném végigjárni a francia forradalmi hadsereg osztrák fogságba esett katonáinak útvonalát Pest és Szeged között.

B.M.: – A mai napig latin nyelvet oktat a főiskola történeész hallgatóinak, tudományos kutatásokat végez, és ha nem árulok el titkot, hétvégeként főzőcskézik is. Honnan meríti a lendületet?

P.L.: – Megőriztem az idealizmusomat; ez nagyon megnyugtató, mindig vigasztal, ha szépet láthatok valamiben. A megszokást nem jó követni, az idealizmusból kell, hogy legyen abban, amit csinál az ember. Ez fontos!

B.M.: – Nem gondolt arra, hogy kötetbe rendezi a gondolatait?

P.L.: – Egyszer már megpróbálkoztam vele. A kéziratnak a *Térvesztésünk Franciaországban* címet adtam. *Hogyan győzött az utódállamokban a trianoni törekvés?* - ez volt a témája. Sokáig Bálint Sándor vagy az édesapám rejtegette, de mikor az ÁVO érdeklődni kezdett irántam, elégettem. Nagyon csábított a gondolat, hogy elmegyek '56-ban, de nekem volt egy édesapám... Nem vagyok naiv, csak mást tanultam az iskolában.

B.M.: – Milyennek látja Tanár Úr pedagógus szemmel a mai fiatalságot, az ezredvég ifjúságát?

P.L.: – Vannak pozitívumok, negatívumok, akadnak komoly emberek és komolytalanok, a romantikus szellem azonban nem fog elmúlni, mindig marad képviselője. Rendes ifjúsággal áll szemben az ember.

B.M.: – Köszönöm szépen a beszélgetést!

Az interjút **Tóth Andrea** készítette.

Palásti László válogatott cikkei:

- A futó o-ra végződő orosz előljárószók történetéből.
Szegedi Pedagógiai Főiskola Évkönyv (SZPFÉ). Szeged, 1956.
- A franciák magyarságszemléletének alakulása a XIX. században. SZPFÉ Szeged, 1957.
- Franciák és a francia nyelv a Bánátban a XVIII. és XIX. században. SZPFÉ Szeged, 1958.
- Francia családnevek Szegeden a XVIII. században.
SZPFÉ Szeged, 1959.
- Francia eredetű családnevek Szegeden 1958-ban.
SZPFÉ. Szeged, 1961.
- A szenvedő igével kapcsolatos problémák az orosz nyelvben.
Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei (SZTETK). Szeged, 1969.
- Orosz vonatkozások a régi Szeged történetében
SZTFTK. Szeged, 1970.

- Magyarországi legenda az ifj. Dumas születéséről.
SZTFTK. Szeged, 1972.
- Pintér Lajos: Korszerű latin nyelvtanítás (könyvbírálat)
Délvidéki Szemle. Szeged, 1944. 4. sz.
- Megjegyzések La Brocquière műve szegedi vonatkozású részének fordításaihoz.
Somogyi-könyvtári műhely. (SkM). Szeged, 1974/3.
- Juhász Gyula költeményeinek legrégebb francia fordításai
SkM. Szeged, 1978. 1-4. sz.
- Szeged francia útikönyvek tükrében.
Szegedi Könyvtári Műhely (SZKM). Szeged, 1985. 1. sz.
- William Rey szegedi élményei 1845-ben.
SZKM. Szeged, 1985. 1. sz.
- Franciák Szeged 1686. évi visszafoglalásában.
SZKM. Szeged, 1986. 1-2. sz.
- La langue française au collège de Debrecen.
Gazette de Hongrie (GH). Bp., 1935. (?)
- A la mémoire d' Ignaci Kont.
GH. Bp., 1937. (?)
- La France et la guerre de l'indépendance hongroise de 1848-49.
GH. Bp., 1940 No 24.
- Un prince de Lorraine en Hongrie. Le Pays lorrain.
Nancy, 1963, No 3.
- Patronymes français en Hongrie. Vie et Langage.
Paris, 1963, No. 137.
- Le duc de Berry et la Hongrie. Miroir de l' Histoire.
Paris, 1965, No 188.
- Erreurs sur l' identité de certains patronymes français du Banat.
Nouvelle Revue d' Onomastique. 1990, No 15-16.
- Souvenirs de la présence lorraine au Banat. Le Pays lorrain.
Nancy, 1991, No 2.
- Uputreblenijje variantov pradžlogov sz beglim "o" v russzkom jazike.
Russzkij jazik v nacionalnoj škole. Moszkva, 1957, 2. sz.

Greksza Attila

Belvedere Meridionale: – Akkor talán kezdjük a személyi igazolványodban található adatokkal. Mikor, hol születted, stb.?

Greksza Attila: – '63 júniusában születtem Gyulán, Békés megyében, és a családom is békés megyei. Onnan csak az egyetemi tanulmányaim idején kerültem ide Szegedre. Azóta itt élek...

B.M.: – Az egyetemen milyen szakra jártál?

G.A.: – A bölcsészkarra jártam, magyar-történelem szakos voltam, utána amennyire az akkori lehetőségek engedték - filozófiát hallgattam.

B.M.: – A filozófián belül milyen téma érdekelt?

G.A.: – Hát elsősorban a történetfilozófia, egzisztenciálfilozófia, a századforduló életfilozófái, de elsősorban a történetfilozófia, mert másodéves koromban jöttem rá arra, hogy a történeti kutatások nem adnak választ azokra a kérdésekre, amelyek engem foglalkoztattak, magyarán